

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VIII. Resolvitur quæstio, circa ultimum constitutum Divinæ
Essentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO OCTAVA.

Resolvitur quaestio circa ultimum
constitutivum Essentiae
Divinae.

per modum potentiae respectu Spiritus Sancti. In libro sexto de Trinitate cap. quinto, ex communi, ut ait, Theologorum sententia, affirmat dari in Deo potentiam, non solum respectu termini producti, Filii scilicet & Spiritus Sancti, sed etiam respectu actuum notionalium, sive actus hi sunt relationes Paternitatis, & Spirationis activae, sive intellectio & volitio connotantes relationes praedictas, secundum diversas in materia de Trinitate hac de re sententias, & tamen certum apud omnes est, nullam admitti posse in Deo potentialitatem, & Essentiam Divinam, etiam ibi, esse actum purissimum.

IX.
Essentia est
radix Attributorum, &
tamen actus
purus.

Deinde haec difficultas in aliis omnibus Dei Attributis, *Iustitia, Misericordia, &c.* solvi debet: ideo enim vocantur Attributa, quia attribuuntur, & accedunt ratione nostrae Essentiae, & ab illa, nostro intelligendi modo, exiguntur: nullus tamen propterea potentialitatem in Deo, vel per umbram, admittendam censet, sed eum omnes docent esse actum purissimum.

X.
Declaratur
quo pacto
actus primus
& actus purus
non se
invicem excludant.

Respondetur itaque, ad actum purum sufficere, quod Essentia Divina cum illis Attributis, & actus primus seu radix & vis intelligendi cum actuali intellectione non faciat veram compositionem, nec actualis intellectio illi insit tanquam potentiae Physicè receptivae, quae semper imperfectionem involvit Deo repugnantem: at verò quod ratione nostrae conceptus varii inadæquati de Deo formentur, qui in ipso sunt identificati, nullam arguit imperfectionem, sed perfectionem potius: ostendit enim Deum esse Ens simpliciter infinitum, omnesque rerum creaturarum excellentias, quae in ipsis dispersa reperiuntur, in se uno identificatas, longè perfectiore modo completi.

XI.
Qualis sit
hac prioritas
inter actum
primum &
secundum.

Quaeres, in quo sita sit prioritas, quam ratione nostrae statuimus inter hunc actum primum intelligendi in Deo, & actualem intellectionem, inter Essentiam & Attributa. Resp. in eo consistere, quod quoties in rebus creatis praedicata rationibus haece in Deo mente praecisus similia inveniuntur realiter distincta, vel unum producat aliud, ut in principio intelligendi contingit respectu intellectionis creatae, & in essentia respectu passionum, vel saltem tanquam radix illud exigat, quod de gratia dici communiter solet respectu habituum supernaturalium, quorum infusionem postulat, quamvis habitus isti supernaturales à gratia Physicè non prominent. Idem dicunt multi de Essentia in creatis, quam licet asserant exigere passiones, Sol nimirum exigit lucem, ignis calorem, &c. aiunt nihilominus passiones haece, non ab essentia, sed à generante produci.

XII.
Concluditur,
cum intelli-
gendi in Deo,
esse actum
primum.

Est ergo in Deo vera virtus intelligendi, quae per actualem intellectionem tendit in objectum: haec autem virtus, ut ab actuali intellectione distincta, est actus primus, cum planè praescindat ab actu secundo, ut ostensum est, eumque postulet, habetque se instar substrati in denominatione intelligendis, nempe tanquam in quod denominationem illam recipit, quemadmodum in aliis denominationibus *Iusti, Boni, Omnipotentis, &c.* in Deo contingit. Plura hac de re addentur infra Disputatione vigesima-sexta, sect. secundâ, dum de actu primo volendi.

EX omnibus haecenus dictis concludo cum Vasquez prima parte quaestione decima-tertia articulo secundo & Disp. 102, capite primo, & Disp. 119, capite tertio, & alibi. Molina & Maratio supra citatis Sectione sexta numero quinto. Granado prima parte disp. 3. de Scientia Dei, sect. 2. Alarcon tract. secundo cap. quinto, P. Arriaga Disputatione decima-sexta sectione quarta, & aliis; ultimum & Metaphysicum conceptum Essentiae Divinae constitutum non consistere in actuali intellectione, sed in conceptu ratione nostrae actualem intellectionem antecedente, actu scilicet primo intelligendi, quem in Deo admittendum esse, hujus decursu disputationis ostendimus.

I.
Essentia Divina non
consistit in
actuali intellectione,
sed in illius
radice.

Haec videtur clara mens sanctorum Patrum, quos supra retuli Sect. 2. num. 5. qui eodem modo loquuntur de Scientia Dei seu Sipientia, ac de aliis Attributis, eamque dicunt non esse Naturam seu Essentiam, sed circa Naturam seu Essentiam: sic enim, ut vidimus, loquitur S. Gregorius Nyssenus, Nazianzenus, Cyrillus, Damascenus, & alii passim. Haec verò Patrum dicta necessarid intelligenda sunt secundum rationem nostram, & per intellectum: realiter siquidem, & à parte rei certum est Attributa non esse circa Naturam, sed ipsissimam Naturam.

II.
Negant Patres, Essentiam Divinam consistit in actuali intellectione.

Hoc etiam apertè docet S. Thomas, tum alibi, tum prima parte in Praefatione ad Quaestionem 14. ubi ait, sibi jam in animo esse de iis agere quae spectant, non ad substantiam seu Essentiam Dei, sed ad operationem, tum internam, intellectionem scilicet & volitionem; tum etiam externam, exercitium nimirum Omnipotentia. Quibus verbis & negat actualem intellectionem seu Scientiam esse de substantia & Essentia Dei, eamque pari modo se habere asserit cum Omnipotentia, quae tamen juxta omnes non spectat Metaphysicè loquendo ad primum Dei conceptum. Item quaest. 26. disputans de divina Beatitudine art. 2. Corpore, *In Deo, inquit, non est aliud esse & intelligere secundum rem, sed tantum secundum intelligentiam rationem.* Hinc ulterius probat, beatitudinem Dei (quam ibidem consistere ait in intellectione, sicuti beatitudinem nostram) non esse formaliter ipsam Essentiam Dei, sed Attributum. Unde ad primum, *Licet, inquit, Deus sit beatus per suam Essentiam, non tamen hoc ei convenit secundum rationem Essentiae, sed magis secundum rationem intellectus.*

III.
S. Thomas ait Essentiam Divinam non consistere in actuali intellectione.

Nec sibi aut nobis contrarius est sanctus Doctor locis à contrariae sententiae Auctoribus afferri solitis. Inprimis enim prima parte quaestione decima-quarta articulo quarto, dum ait, *Intelligere Dei esse ejus substantiam;* loquitur de identitate tantum reali; ut patet ex ultimis verbis in Corpore illius articuli positus, *Ex eo scilicet quod Deus dicatur intelligens, nullam ponit in ejus substantia multipliciter; realem scilicet: nam, ut numero praecedente vidimus, in Praefatione hujus quaestiones 14. docuerat, intellectionem Dei ratione nostrae non esse ejus substantiam;*

IV.
Explicatur dicta quaedam S. Thomae circa Essentiam, & Intellectionem Dei.

TOMVS I. tiam, seu Essentiam. Quo etiam modo non incongruè intelligitur a. 2. ejusdem quæstionis, dum ait Deum se per seipsum intelligere; solum enim contendit, ut patet ex contextu, non intercedere realem distinctionem inter intellectiõnem & objectum, dum Deus se intelligit, quod tamen in nobis contingit.

V. Quo sensu dicat S. Thomas intelligere Dei esse esse.

Quod verò, dum S. Thomas affirmat Intelligere Dei esse eius Esse, & alia hujusmodi, hæc solum arguant loqui S. Doctorem de identitate reali, non rationis, constat ex similibus loquendi formulis circa alia Dei Attributa: sic enim I. p. q. 10. a. 2. Corpore, sine, loquitur de Aternitate: Sicut, inquit, Deus est sua essentia, ita est sua Aternitas. Et quæst. 19. a. 1. in fine Corporis disputans de Dei Voluntate, In Deo, inquit, sicut suum intelligere est suum Esse, ita & suum velle. Ubi manifestum videtur loqui eum solum de identitate reali; nam initio Corporis dixerat voluntatem in Deo sequi intellectum, ergo ratione secundum S. Thomam distinguuntur, & Deus est suum velle realiter tantum, & identificè. Sic S. Doctõr alia Dei Attributa, ut esse Omnipotentem, Bonum, &c. interdum ait esse de Essentia Dei; quæ non nisi de reali identitate intelligi possunt, cum S. Thomas variis locis admittat distinctionem Attributorum ab Essentia. Eodem etiam modo explicandi sunt alii Patres, sicubi Intellectiõnem, seu Intelligere Divinum esse dicunt illius Essentiam.

Voluntas in Deo juxta S. Thomam sequitur intellectum.

VI. Ratio cur Essentia Dei Metaphysica non consistat in actuali intellectiõne.

Ratio demum Conclusionis est; ex communi quippe, & apud omnes recepta definitione, Essentia cujusque rei est illud quod rem illam primò ab omni alia distinguit, reliquorũque, quæ in eà reperiuntur, radix est & fundamentum. Hanc enim ob causam cum Aristotele docent Philosophi omnes, Essentiam hominis esse Animal Rationale, quòd nimirum hæc prædicata & hominem primò ab omni non homine distinguant, & passiones ejus ac proprietates, Admirativum scilicet & Risibile ab iis ratione nostrã tanquam à radice orientur, sicut passiones Physicæ ab essentiã Physicã verè & realiter promanant.

VII. Actualis intellectio non primò Deum ab omni alio distinguit.

Hinc ergo constat, Essentiam Dei Metaphysicam in actuali intellectiõne non consistere, utpotè ante quàm aliud illã prius concipimus, actum scilicet primum intelligendi Insutum & A se, per quàm Deus & à prædicato omni intra Deum, non transcendente, rebusque extra eum universis distinguitur, estque ratione nostrã actualis intellectiõnis, cæterorumque ad eam consequentium radix; sicut secundum Philosophos Animal Rationale est radix Metaphysica Admirativi ac Risibilis in homine.

SECTIO NONA.

Objectiones quedam contra Metaphysicum Essentia Divina conceptum, in actu primo intelligendi à nobis statutum.

I. Obicit: à parte rei nullus est ordo prioris aut posterioris: ergo nec ratione.

OBICIES primò: in Essentia Divina reipsã nulla est prædicatorum series, aut distinctio, nullus ordo prioritatis aut dignitatis: ergo nec ratione nostrã. Hanc objectionem, cui nonnullos plurimum insistere animadverto, aliquoties jam supra tetigi, ut scet. prima hujus Disputationis num. 3. 4. & 5. & scet. 4. num. 1. 2. & 3. ostendique hunc procedendi modum & Philosophis omnibus

cum Aristotele adversari, & Theologis cum S. Thoma, ubique Essentiam in Deo ab Attributis distinguente, & tum inter eam & Attributa, tum Attributa inter se, ratione nostrã prioris & posterioris, atque etiam dignitatis ordinem agnoscente. Sic I. part. quæst. 10. a. 2. Corp. ordinem prioris & posterioris agnoscit inter Immutabilitatem Dei & ejus Aternitatem: Ratio Aternitatis, inquit, consequitur Immutabilitatem. Et quæst. 19. tantundem docet de Intellectu respectu Voluntatis: Voluntatis, inquit, Intellectum consequitur. Ut mirum mihi accidat, recentiores quosdam Theologos hunc S. Thomæ circa Attributa Divina discurrendi modum, & Aristotelis circa prædicata creata, Rationalitatem scilicet & Risibilitatem in homine, prioritatemque inter ea ac posterioritatem statutum rejicere, non ut peregrinum tantum, sed inutilem.

S. Thomæ ordinem prioris & posterioris in divinis agnoscit.

Dico itaque, licet à parte rei nullus sit ordo prioritatis aut dignitatis in prædicatis Divinis, cum in re, nulla sit inter illa distinctio, sed omnimoda identitas; esse tamen in Naturã Divinã, etiam à parte rei, fundamentum, ut intellectus noster prædicata illa inadæquatè representet, & instar rerum creaturarum prioritatem in iis, & posterioritatem concipiat, ut latius dictum est scet. 7. n. 2. 3. & 11. Quòd verò in rationibus illis sic præcisè appareat inæqualitas, & ordo quidam dignitatis, videtur manifestum: Intellectus quippe solitariè hoc modo sumptus est perfectior Immensitate & aliis quibusdam prædicatis simili ratione conceptis, & sigillatim sumptis.

II. In naturã Divinã est fundamentum prioris rationis nostræ, & digitorum.

Objicies secundo: non subsistere rationem, quam scet. præcedente num. 6. assignavimus ad probandum Essentiam Divinam ultimò, & completè constitui per actum primum intelligendi, quòd scilicet per hunc conceptum primò ab omni alio distinguitur; nam materia celi (in sententia eam statuente unius tantum formæ susceptivam) calum primò ab omni alio distinguit, & tamen non est materia illa adæquatam essentia celi constitutum, utpotè quod partialiter etiam, imò multo perfectius constituit formã.

III. Obicit: non esse semper idem primò distinctivum, & adæquatum constitutum.

Resp. Principium illud, Quod rem primò ab omni alio distinguit, eam ultimò in suo esse completè constituit, si in eo solum genere usurpetur, pro quo à Philosophis est institutum, nempe pro compositione Metaphysicã, tenere semper, ut per singula discurrendo constat. Sic in homine prædicata illa universalialia, Ens, Substantia, Corpus, Vivens, Animal, hominis essentiam completè non constituunt, quia eam ab omni alio non distinguunt: ubi verò accedit differentia Rationalis, jam habemus hominè quoad essentialia plenè constitutum, & completum. Idem est de Rugibili in leone, Humibili in equo, & sic de cæteris. Hoc verò Principium aliò transferre, eoque in compositione Physicã uti, est illo abuti, & ad id adhibere, ad quod non est institutum: nil ergo mirum, si illic deficiat.

IV. Resp. primò distinctivum esse ultimò constitutum Metaphysicè.

Ratio verò hujus ulterior est: nunquam enim in compositione Metaphysicã ponitur id, quod rem quampiam primò ab omni alio distinguit, seu Differentia, quin supponatur altera pars, seu Genus jam positum, ad quod accedit differentia, & rem illam, quæ quantum ad Genus cum variis aliis rebus, conveniebat, ab omni alio distinguit, sicque distinctivo hoc, seu differentia positã, habetur semper utraque pars Metaphysica, adeoque tota essentia. Primum enim quod in investigatione essentia cujusque rei, seu in definitione ejus concipiendã inquirimus, est prædicatum aliquod rei illi cum aliis commune, mox aliud prædicatum adjicimus quod

V. Cur Principium illud tenet semper in compositione Metaphysicã, non verò semper in Physicã.